

Beslut 2009/18

Beslutsprövning. Kyrkoordningen reglerar inte hur en utredning om pastoratssammanläggning ska gå till utan där anges endast att stiftsstyrelsen ska göra den utredning som behövs. Eventuella brister i utredningsarbetet kan som huvudregel därmed inte läggas till grund för ett upphävande av ett beslut om indelningsändring. Kyrkoordningen reglerar inte heller hur utredningsarbetet ska förankras i berörda församlingar och/eller pastorat. Emellertid finns det som framgått ovan en formell samrådsskyldighet för stiftsstyrelsen. I fråga om ändringar i pastoratsindelningen bör för den formella samrådsskyldigheten gälla samma förutsättningar som Överklagandenämnden har funnit bör vara vägledande vid samrådsförfarandet inför ändringar i församlingsindelningen. Bestämmelsen om samråd är dock inte utformad så att den kräver att varje ändring av de alternativ till indelning som diskuteras under utredningens gång måste föregås av nya samråd.

Meddelat: 24/7

9 kap. 1, 5 och 6 §§, 37 kap. 1, 3, 6-8, 18 och 20-21 §§ kyrkoordningen

Stiftsstyrelsen i X stift beslutade den 9 december 2008, § 139, om en indelningsändring som innebar en sammanläggning av pastoraten M, C och T till ett pastorat, O pastorat, samt fattade beslut i frågor föranledda av indelningsändringen.

L, N och S begärde beslutsprövning av stiftsstyrelsens beslut och yrkade att det skulle upphävas. Till stöd för begäran anförde de i huvudsak att utredningen angående indelningsändringen inte hade följt god utredningssed eller de demokratiska regler som får anses gälla för stiftets arbete med indelningsärenden. Vidare framförde de missnöje med förankringsprocessen i utredningen. De kritiserade särskilt att en partsinlaga från kyrkoherdarna i berörda pastorat två månader efter utredningens avslutande tilläts förändra den uttalade överenskomna inriktningen av utredningen, som dittills hade varit att behålla de tre pastoraten på O. – Stiftsstyrelsen ansåg att klagandenas talan skulle avslås.

Domkapitlet avslag i beslut den 27 mars 2009 (beslut 5/09) begäran om beslutsprövning. Som skäl för beslutet anförde domkapitlet bl.a. följande: "För stiftsstyrelsens beslut om ändringar i den kyrkliga indelningen innehåller kyrkoordningen inte någon regel som ger möjlighet till materiell överprövning. En grundtanke bakom detta är att stiftsstyrelsens ansvar inte ska begränsas genom att något annat organ ges rätt att formulera andra strategier för det lokala indelningsarbetet än de som stiftet utarbetat.

Ett indelningsbeslut kan endast bli föremål för formell överprövning enligt reglerna om beslutsprövning i 57 kap. 8–19 §§ kyrkoordningen. Domkapitlet kan då pröva om beslutet ska upphävas enligt någon av de i 57 kap. 10 § kyrkoordningen angivna grunderna för prövning. - - -

Så som domkapitlet har uppfattat klagandenas begäran om prövning av stiftsstyrelsens beslut i protokollet från den 9 december 2008, § 139, har de åberopat att beslutet strider mot kyrkoordningen eftersom stiftsstyrelsens inte fullföljt de skyldigheter som föreligger enligt 37 kap. 20 § kyrkoordningen rörande utredning och samråd. Domkapitlet prövar därför klagandenas talan i

enlighet med reglerna för beslutsprövning av stiftsstyrelsens beslut. - - -

Stiftsstyrelsens beslut om sammanläggning av pastoraten M, C och T redovisas i sammanträdesprotokoll den 9 december 2008, § 139. I protokollet har antecknats att stiftsstyrelsen funnit att utredningen i ärendet utvisar att det finns ett behov av ökad administrativ och ekonomisk samordning på O. Ett pastorat på O, med bestående församlingar skulle innebära möjligheter till samordningsvinster utan att den lokala självständigheten försvinner.

Domkapitlet finner att utredningen i ärendet inte visar att stiftsstyrelsens frångått sina skyldigheter enligt kyrkoordningen vare sig när det gäller själva utredningsprocessen eller när det gäller att inhämta yttrande från erforderliga remissinstanser. Domkapitlet framhåller att ändring i pastoratsindelningen kan ske mot en församlings eller samfällighets vilja. Det räcker att de förutsättningar är uppfyllda som framgår av 37 kap. 18 § kyrkoordningen. Stiftsstyrelsen har således inte, enligt domkapitlets bedömning, agerat på ett sådant sätt att det står i strid med kyrkoordningens bestämmelser.

Vad klagandena åberopat har inte utvisat att stiftsstyrelsens beslut strider mot kyrkoordningen eller är oriktigt i något annat avseende enligt 57 kap. 10 § kyrkoordningen. - - -"

I domkapitlets beslut deltog bl.a. biskop Y, ordförande, domprost Z, vice ordförande, E, D, och domarledamoten Ö.

S överklagade domkapitlets beslut till Svenska kyrkans överklagandenämnd och yrkade att det skulle undanröjas. Till stöd för sitt överklagande åberopade S att Y tagit sådan befattning med ärendet hos stiftsstyrelsen att han på grund av s.k. tvåinstansjäv varit förhindrad att delta vid domkapitlets prövning av stiftsstyrelsens beslut. S anförde vidare bl.a. följande. "Biskopen Y deltog som ordförande vid stiftsstyrelsens beslut om indelningsändring och hade genom den votering som ägde rum avgörande inflytande över beslutet genom att som ordförande ha utslagsröst vid eventuellt lika röstetal. Han hade dessutom varit ordförande vid samtliga de tillfällen där ärendet angående beslutsprövningen varit på bordet. Ordförandeskapet vid domkapitelsammanträdet vid behandlingen av ärendet om beslutsprövning borde ha varit en sak för domprosten."

Domkapitlet yttrade följande. "Av handlingarna i ärendet framgår att biskop Y var ordförande vid stiftsstyrelsens beslut i ärendet. Det framgår också att domprost Z, i egenskap av ersättare till biskopen, var närvarande när beslut fattades av stiftsstyrelsen, i ärendet rörande indelningsförändring av pastoraten på O.

Till beslutet i stiftsstyrelsen lades av stiftsstyrelsen ett yttrande av ersättaren B, Frimodig kyrka. B är släkt med domprost Z på så sätt att hon är syster till Zs make. B är gift med S, som är en av klagandena i domkapitlet och som nu också är den som överklagat domkapitlets beslut till Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Domkapitlet tillstår att situationen varit sådan att biskopen eller domprosten inte bort deltagit och den ledamot som är eller har varit ordinarie domare, i enlighet med 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen bort ha varit ordförande när beslut fattades i domkapitlet."

Överklagandenämnden beslutade den 20 maj 2009 (beslut 9/09) att undanröja domkapitlets beslut och återförvisa ärendet till domkapitlet för förnyad handläggning. Som skäl för beslutet anförde nämnden följande: "Domkapitlets sammansättning regleras i 9 kap. 1 § kyrkoordningen. I fråga om beslutförhet gäller i samtliga ärenden, enligt 9 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen, att ordföranden eller vice ordföranden måste vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutfört. I ärenden om beslutsprövning är, enligt bestämmelsens andra stycke, domkapitlet beslutfört med domarledamoten eller dennes ersättare som ordförande för det fall att det föreligger förhinder för både ordföranden och vice ordföranden.

Det står i förevarande fall klart att biskopen på grund av s.k. tvåinstansjäv var förhindrad att delta vid domkapitlets beslutsprövning av stiftsstyrelsens beslut om indelningsändring avseende pastoraten M, C och T. Därmed blev ordförandeskapet i domkapitlet en sak för domprosten eller, i sista hand, för domarledamoten eller dennes ersättare (se t.ex. Överklagandenämndens beslut 12/00, 7/01 och 12/05). I den uppkomna situationen borde det alltså ha övervägts om någon annan än biskopen skulle ha gått in som ordförande. Så har emellertid inte skett utan biskopen deltog när ärendet avgjordes i domkapitlet. Överklagandenämnden kan konstatera att det redan på den grunden har förekommit ett sådant grovt fel i domkapitlets handläggning att beslutet ska undanröjas

och ärendet visas åter till domkapitlet för förnyad prövning.

I övrigt vill Överklagandenämnden erinra om sina beslut i ärenden om beslutsprövning gällande indelningsändring och det därvid uppställda kravet på samråd, se Överklagandenämndens beslut 6/2009 och 7/2009."

I det nu överklagade beslutet den 18 juni 2009 (Domkapitlets i X stift beslut 9/09) avslog domkapitlet ånyo klagandenas begäran om beslutsprövning. Som skäl för beslutet anförde domkapitlet följande: "För stiftsstyrelsens beslut om ändringar i den kyrkliga indelningen innehåller kyrkoordningen inte någon regel som ger möjlighet till materiell överprövning. En grundtanke bakom detta är att stiftsstyrelsens ansvar inte ska begränsas genom att något annat organ ges rätt att formulera andra strategier för det lokala indelningsarbetet än de som stiftet utarbetat.

Ett indelningsbeslut kan endast bli föremål för formell överprövning enligt reglerna om beslutsprövning i 57 kap. 8–19 §§ kyrkoordningen. Domkapitlet kan då endast pröva om beslutet ska upphävas enligt någon av de i kyrkoordningen 57 kap. 10 § angivna grunderna för prövning. Någon materiell prövning, t.ex. avseende ett besluts lämplighet, görs inte. Ett beslut ska upphävas om det 1. inte tillkommit i rätt ordning, 2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, samfälligheten eller stiftet, 3. har fattats av ett organ som har överskridit sina befogenheter eller 4. strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa.

Enligt 37 kap. 18 § kyrkoordningen ankommer det på stiftsstyrelsen att besluta om ändringar i pastoratsindelningen. I andra stycket anges förutsättningarna för ändringar i pastoratsindelningen. Bestämmelsen har sin utgångspunkt i pastoratens funktioner. Syftet med pastoratsindelningen anges vara att få till stånd ändamålsenliga enheter.

I 37 kap. 20 § kyrkoordningen anges stiftsstyrelsens utredningsskyldighet i ärenden om ändringar i pastoratsindelningen. Stiftsstyrelsen ska göra den utredning som behövs. Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och samfälligheter. Av bestämmelsen framgår vidare att församlingar och samfälligheter ska lämna uppgifter och i övrigt i skälighets omfattning hjälpa till i utredningsarbetet om stiftsstyrelsen begär det. Pastoratsindelningen får i enlighet med 21 § inte ändras utan att berörda församlingar, samfälligheter, kyrkoherdar och kontraktsprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig.

Stiftsstyrelsens beslut om sammanläggning av pastoraten M, C och T redovisas i sammanträdesprotokoll den 9 december 2008, § 139. I protokollet har antecknats att stiftsstyrelsen funnit att utredningen i ärendet utvisar att det finns ett behov av ökad administrativ och ekonomisk samordning på O. Ett pastorat på O, med bestående församlingar skulle innebära möjligheter till samordningsvinster utan att den lokala självständigheten försvinner.

Av underlaget till stiftsstyrelsens beslut i december 2008, s. 2 f, framgår bland annat följande: Förre biskopen Ws uppmaning till pastoraten på O att samverka organisatoriskt, ekonomiskt och personellt blev startpunkten för samtal mellan berörda pastorat, kontraktsprost, handläggare på stiftskansliet och ledamöter från stiftsstyrelsens församlingsutskott. År 2004 sammanträdde förtroendevalda från berörda pastorat, dåvarande kontraktsprost, enhetschef på stiftskansliets församlingsenhet och stiftshandläggare för att diskutera kyrkans framtid på O. Pastoraten C och M inkom år 2005 med skrivelse till stiftsstyrelsen med begäran om att inleda en strukturutredning rörande indelningen på O. I maj 2005 beslutade stiftsstyrelsens församlingsutskott att inleda sådan utredning. Utredningen har bedrivits i två steg. I den yttre beredningen har förtroendevalda och kyrkoherdar på lokalt plan diskuterat kyrkans framtid på O i referensgrupp. Referensgruppens arbete har pågått under lång tid. I referensgruppen har representanter från samtliga kyrkoråd och kyrkonämnder ingått liksom samtliga kyrkoherdar, kontraktsprost och stiftsmedarbetare. Vidare har X stifts representanter, i form av församlingsutskottet, handläggare och församlingsutvecklingsenhetens chef träffat personal och förtroendevalda för att informera och föra dialog under processens gång.

Av beslutsunderlaget framgår vidare, s. 17 f, att samtliga kyrkoråd, samfälligheter och kyrkoherdar – utom Ts kyrkliga samfällighet samt församlingarna i samfälligheten, T, R och A – godtar förslaget att bilda ett pastorat på O och att berörda församlingar, samfälligheter, kyrkoherdar och kontraktsprostar samt domkapitlet getts tillfälle att yttra sig.

Domkapitlet noterar att det i stiftsstyrelsens ärendeakt, dnr 103/04/1082, rörande indelningsutredning O, finns kopia på kallelse till samtliga förtroendevalda och kyrkoherdar i församlingarna

på O till 'Informationsmöte den 4 april 2006, kl 18.30-21.00 i Ås församlingshem'. I kallelsen anges att mötet är ett första steg i utredningen som kommer att pågå under mandatperioden 2005-2009 och att mötet är en informations- och samtalskväll samt att bakgrund och tidsplan till utredningen kommer att presenteras och att det kommer att ges tillfälle till samtal och frågor. Det finns vidare i akten en inbjudan till kyrkoråden i T samfällighet till överläggningar med stiftsstyrelsens församlingsutskott den 10 oktober 2006 i anledning av pågående strukturutredning.

Domkapitlet konstaterar att stiftsstyrelsens beslut om sammanläggning av pastoraten på O har föregåtts av ett omfattande utredningsarbete. De handlingar som domkapitlet haft tillgång till visar enligt domkapitlet inte att stiftsstyrelsen under utredningens gång brutit mot bestämmelserna i kyrkoordningen. Att det sammanläggningsbeslut som stiftsstyrelsen fattat inte överensstämmer med det förslag som klagandena förordat – och inte heller överensstämmer med det förslag som de trodde att utredningen skulle utmyнна i – innebär inte att beslutet strider mot kyrkoordningen. Liksom andra remissorgan har de haft möjlighet att inom ramen för remissförfarandet uttrycka sin kritik mot utredningens förslag.

När det gäller det formella samrådsförfarandet som kyrkoordningen kräver noterar domkapitlet särskilt att kyrkoråden i de församlingar, vars representanter nu är missnöjda med stiftsstyrelsens beslut, har inbjudits inte bara till informationsmöte utan även till överläggningar den 10 oktober 2006 av stiftsstyrelsens församlingsutskott. Visserligen har församlingsutskottet i sin inbjudan inte använt uttrycket 'samråd' men syftet med inbjudan måste ändå antas ha varit detsamma, dvs. att samråda och överlägga med de inbjudna kyrkoråden. Bestämmelsen om samråd är så utformad att den inte heller kräver att varje ändring av de alternativ till indelning som diskuteras under utredningens gång måste föregås av nya samråd.

Domkapitlet vill slutligen framhålla att en ändring i pastoratsindelningen kan ske mot en församlings eller samfällighets vilja. Det räcker att förutsättningarna i 37 kap. 18 § kyrkoordningen om en ändamålsenlig indelning är uppfyllda. Det är inte visat att stiftsstyrelsens beslut om en ändrad pastoratsindelning inte skulle var ändamålsenligt i den mening som avses i 37 kap. 18 § kyrkoordningen.

Sammanfattningsvis menar domkapitlet att vad klagandena åberopat inte visar att stiftsstyrelsens beslut strider mot kyrkoordningen eller är oriktigt i något annat avseende enligt 57 kap. 10 § kyrkoordningen. Deras talan ska därför avslås."

I domkapitlets beslut deltog bl.a. domarledamoten Ö, ordförande, samt ledamöterna E, D och H.

L, N och S överklagade domkapitlets beslut till Svenska kyrkans överklagandenämnd och yrkade att det skulle undanröjas på grund av jäv, eller – såsom det fick förstås – att deras begäran om upphävande av stiftsstyrelsens beslut om indelningsändring skulle bifallas.

Klagandena vidhöll till stöd för överklagandet vad de anförde i sin begäran om beslutsprövning. Vidare anförde de bl.a. följande. "I Dk:s beslut 2009-06-11 deltog bl.a. E, prästernas/diakonernas ord. representant, och H- - -

På X stifts hemsida finns ett pressmeddelande daterat 2009-06-09, två dagar före Dk:s sammanträde, att E utsetts till stiftsdirektor. Att vara stiftsdirektor innebär – enligt rekryteringen – att inneha den ledande chefsbefattningen på stiftskansliet. E är alltså två dagar innan det för oss aktuella beslutet, 9/09, fattas utsedd till chefstjänsteman på det kansli vars personal, i synnerhet J, kritiserats i vår begäran om beslutsprövning.

Vi anser, att E därför inte är obunden i sin utövning av förtroendemannaskapet i Dk som beslutsprövningsinstans för stiftsstyrelsens beslut, därigenom att det föreligger en intresse- och solidaritetskonflikt i att som upptakt till sin nya tjänst avsluta sitt förtroendemannaskap med att ev. bejaka, att en av de blivande medarbetarna i hög ansvarsställning brustit i sättet att hantera sin tjänst.

Vi anser alltså att det föreligger s.k. 'delikatessjäv', dvs. att det föreligger sådan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till ledamotens opartiskhet i ärendet.

Vidare:

På nomineringsgruppen Öppen Kyrkas, ÖKA:s, hemsida, www.oppenkyrka.se, finns möjlighet att se vilka kandidater ÖKA har för X stift inför valet i höst till kyrkomötet. Det framgår av denna lista, att dess första namn är H. Längre ner på listan (där man även återfinner t.ex. G, ledamot i stiftsstyrelsen och ordf. i dess församlingsutskott) kandiderar J.

Vi anser, att H därför inte är obunden i sin uppgift att opartiskt bedöma den begäran om beslutsprövning, som så tydligt lyft fram nomineringsgruppskollegan i ogynnsam dager. Det föreligger för H en solidaritetskonflikt, genom att H och J har ett uppenbart ideellt gemensamt intresse och arbete i nomineringsgruppen.

Vi anser alltså att det föreligger s.k. 'delikatessjäv', dvs. att det föreligger sådan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till ledamotens opartiskhet i ärendet.

Beslutet 9/09 i Domkapitlet 2009-06-11, meddelat 2009-06-18, har inte tillkommit i rätt ordning eftersom det föreligger jäv.

Vi yrkar därför att Domkapitlets beslut 9/09, Dnr 40/09/54, undanröjes och att beslutsprövningen får göras utan de påvisade jävsförhållandena."

Svenska kyrkans överklagandenämnd (Elisabeth Palm, Kenneth Nordgren, Lars Viper, Sture Johansson och Karl-Erik Olsson) anförde i beslut den 24 juli 2009:

Domkapitlets sammansättning regleras i 9 kap. 1 § kyrkoordningen. Enligt bestämmelsen ska domkapitlet bestå av biskopen, som är ordförande, domprosten, som är vice ordförande, en ledamot som är en i stiftet eller i någon av dess församlingar anställd präst eller diakon, en ledamot som är eller har varit ordinarie domare, och tre övriga ledamöter. För biskopen och domprosten som ledamot utses en gemensam ersättare som ska vara präst. För den ledamot som är präst eller diakon utses en ersättare som är präst eller diakon. För den ledamot som är eller har varit ordinarie domare utses en ersättare som uppfyller samma kvalifikationskrav. För de övriga ledamöterna utses tre ersättare.

I fråga om beslutförhet gäller i samtliga ärenden, enligt 9 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen, att domkapitlet är beslutfört när minst sex eller, om samtliga är ense om beslutet, minst fem ledamöter eller tjänstgörande ersättare är närvarande. Ordföranden eller vice ordföranden måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutfört. I ärenden om beslutsprövning är, enligt bestämmelsens andra stycke, domkapitlet beslutfört med domarledamoten eller dennes ersättare som ordförande för det fall att det föreligger förhinder för både ordföranden och vice ordföranden.

För domkapitlets ledamöter ska i fråga om jäv bestämmelserna i 4 kap. 13–15 §§ rättegångsbalken om jäv mot domare tillämpas (9 kap. 6 § kyrkoordningen). En domare är jävig om det föreligger någon omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans opartiskhet i målet. I 4 kap. 13 § rättegångsbalken finns en exemplifierande uppräkningslista av olika jävssituationer. Även andra särskilda omständigheter som kan rubba förtroendet för domarens opartiskhet utgör jäv. Att en omständighet är sådan att den är "ägnad" att rubba förtroendet för domarens opartiskhet innebär att frågan ska bedömas utifrån en objektiv måttstock och att frågan om domaren "känner sig" jävig i princip inte har någon betydelse (Fitger, Rättegångsbalken, en kommentar på Internet). Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 1981 s. 1205 uttalat att jävsreglerna syftar till att skydda rättsskipningens objektiva handhavande och att det är angeläget att reglerna tillämpas på ett sådant sätt att en domare som omfattas av en sådan regel inte får delta i en rättegång även om det i det särskilda fallet saknas anledning att anta att han eller hon vid handläggningen eller avgörandet av målet skulle låta sig påverkas av sitt förhållande till den ena parten (jfr rättsfallet NJA 2007 s. 841).

Bestämmelserna om jäv i rättegångsbalken ska tolkas och tillämpas i ljuset av Europakonventionen och dess krav i artikel 6.1 på att var och en har rätt att få sin sak prövad i en opartisk domstol. Europadomstolen skiljer i sin praxis mellan subjektiv och objektiv opartiskhet hos domstolen. Med subjektiv opartiskhet menas att en domare rent faktiskt inte har en förutfattad mening eller en önskan att främja den ena partens intressen medan man med objektiv opartiskhet menar att det finns garantier för att varje legitimt tvivel i detta hänseende kan uteslutas. För att avgöra om den objektiva opartiskheten föreligger måste man ta ställning till om det finns en rimlig grund för en objektiv iakttagare att frukta en partisk hållning hos domaren (Danelius, SvJT 1991 s. 301).

Regeringsrätten har i ett nyligen publicerat rättsfall (RÅ 2009 ref. 8) uttalat följande: Enligt Regeringsrättens mening bör frågan om jäv objektivt sett föreligger således bedömas med hänsyn tagen till det aktuella målets individuella karaktär. Vid en sådan bedömning kan det vidare finnas

skäl att beakta domstolens sammansättning och även vilken typ av beslut som är i fråga. Det är exempelvis inte givet att kravet på den objektiva opartiskheten alltid bör vara detsamma för en ensamdomare som för en av flera ledamöter i en kollegial domstol. På samma sätt bör bedömningen kunna variera beroende på om det är fråga om deltagande vid det slutliga avgörandet av ett mål eller vid olika beslut som fattas under den föregående handläggningen.

Enligt 4 kap. 14 § rättegångsbalken åligger det varje domare att själv pröva om jäv föreligger. En invändning om jäv kan emellertid också framställas av part. Jävsinvändning ska göras första gången parten för talan i målet eller genast när parten får kännedom om den omständighet som grundar jävet, i annat fall är rätten att framställa jävsinvändningen förfallen. Vilka åtgärder som får vidtas sedan fråga om jäv har uppkommit anges i 15 §. En fråga om jäv i lägre rätt får inte upptas i högre rätt, med mindre jävet i den högre rätten görs av part vars rätt att göra jävsinvändning inte har förfallit, eller överklagande sker av beslut varigenom jävet ogillats.

Klagandena har gjort gällande att E skulle ha varit jävig, eftersom han två dagar före domkapitlets sammanträde hade fått anställning som stiftsdirektor (tillträde den 1 november 2009) och påstått "att det föreligger en intresse- och solidaritetskonflikt i att som upptakt till sin nya tjänst avsluta sitt förtroendemannaskap med att ev. bejaka, att en av de blivande medarbetarna i hög ansvarsställning brustit i sättet att hantera sin tjänst". Utredningen i ärendet ger inte något som helst stöd för att subjektivt sett ifrågasätta Es opartiskhet i ärendet. Enligt Överklagandenämndens uppfattning utgör det anförda förhållandet inte heller objektivet sett en sådan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för Es opartiskhet i det nu aktuella ärendet.

Vidare har klagandena gjort gällande att H skulle ha varit jävig, eftersom han ingår i samma nomineringsgrupp, Öppen Kyrka, inför det kommande kyrkovalet som stiftskonsulenten J. Klagandena menar att det skulle föreligga en solidaritetskonflikt för H då deras begäran om beslutsprövning ställer J i ogynnsam dager och då H och J har ett uppenbart ideellt gemensamt intresse och arbete i nomineringsgruppen. Utredningen i ärendet ger inte något som helst stöd för att subjektivt sett ifrågasätta Hs opartiskhet i ärendet. Enligt Överklagandenämndens uppfattning utgör det anförda förhållandet inte heller objektivet sett en sådan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för Hs opartiskhet i det nu aktuella ärendet.

Ärendet föranleder Överklagandenämnden att även aktualisera frågan om jäv förekommit i något annat avseende under domkapitlets handläggning av ärendet. Av handlingarna framgår att tre av domkapitlets ledamöter – Ö, E och D – även deltog i det beslut som domkapitlet fattade i ärendet den 27 mars 2009 vilket Överklagandenämnden undanröjde och återförvisade i sitt beslut den 20 maj 2009 (beslut 9/09). De prövade och tog då ställning till de i ärendet aktuella frågorna. Såvitt gäller den subjektiva sidan har ingenting framkommit som ger anledning att ifrågasätta deras opartiskhet. Objektivet sett har det emellertid svårligen kunnat förväntas att de skulle kunna göra en förutsättningslös prövning. De borde därför inte ha deltagit i det senare avgörandet. Klagandena har i ärendet emellertid inte gjort någon jävsinvändning beträffande denna fråga. Överklagandenämnden kan därför inte inom ramen för prövningen av deras överklagande av domkapitlets beslut pröva denna jävsfråga. (Angående den intresseavvägning mellan reglerna om beslutförhet och jäv som domkapitlet ställdes inför kan hänvisas till nämndens beslut 7/01.)

Överklagandenämnden övergår nu till att pröva överklagandet i sak.

Klagandena har i sin begäran om beslutsprövning i huvudsak gjort gällande att utredningen angående indelningsändringen inte följt god utredningssed eller de demokratiska regler som får anses gälla för stiftets arbete med indelningsärenden. Därutöver har de framfört missnöje med förankringsprocessen i utredningen.

Som domkapitlet har anfört ankommer det enligt 37 kap. 18 § kyrkoordningen på stiftsstyrelsen att besluta om ändringar i pastoratsindelningen. Förutsättningarna för ändringar i pastoratsindelningen anges i bestämmelsens andra stycke. Där anges, såvitt nu är aktuellt, att indelningen får ändras om den därmed blir mer ändamålsenlig.

Av 37 kap. 20 § kyrkoordningen framgår stiftsstyrelsens utredningsskyldighet i ärenden om ändringar i pastoratsindelningen. Stiftsstyrelsen ska göra den utredning som behövs. Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och samfälligheter. Av bestämmelsen framgår vidare att församlingar och samfälligheter ska lämna uppgifter och i övrigt i skälighets omfattning hjälpa till i utredningsarbetet om stiftsstyrelsen begär det. Pastoratsindelningen får i enlighet med 21 § inte ändras utan att berörda församlingar, samfälligheter, kyrkoherdar och kontraktsprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig.

Bestämmelserna om ändringar i pastoratsindelningen är väsentligen överensstämmande med vad som gäller för ändringar i församlingsindelningen. Överklagandenämnden prövade nyligen två ärenden om ändring av församlingsindelning (beslut 6/09 och 7/09) och uttalade då bl.a. följande: "Stiftsstyrelsen har numera ett totalansvar för de kyrkliga strukturfrågorna inom respektive stift. Sålunda ankommer det, enligt 37 kap.1 § kyrkoordningen, på stiftsstyrelsen att besluta om ändringar i den territoriella församlingsindelningen inom ett stift. Enligt 6 § andra stycket samma kapitel ska stiftsstyrelsen samråda med bl.a. berörda församlingar och samfälligheter samt med domkapitlet, när det gäller ändringar enligt 1 eller 3 §§. Berörda församlingar m.fl. ska även, enligt 7 §, ges tillfälle att yttra sig före stiftsstyrelsens beslut, även om en ändring kan ske mot en församling eller samfällighets vilja om förutsättningarna är uppfyllda. Vidare ska, enligt 37 kap. 6 § första stycket kyrkoordningen, stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Det kan noteras att det inte finns några undantag från skyldigheten att samråda när det gäller ändringar enligt 37 kap. 1 eller 3 §§ kyrkoordningen.

Bakgrunden till att beslut om indelningsändringar ska föregås av samråd med berörda församlingar m.fl. är att strukturförändringar bör genomföras i största möjliga samförstånd och på ett sådant sätt att det lokala engagemanget bevaras (jfr CsSkr 1999:3 s. 2–250). Ytterligare anledningar till samråd kan vara att underlätta det praktiska genomförandet och att belysa arbetsrättsliga aspekter. Det framgår inte heller när i tiden samråd ska ske, men det bör äga rum före det att berörda församlingar m.fl. ges tillfälle att yttra sig enligt vad som föreskrivs i 37 kap. 8 § kyrkoordningen. Formerna för hur samrådet ska gå till har inte detaljreglerats i kyrkoordningen, men avsikten kan inte vara annat än att det ska göras så enkelt som möjligt. Förutom representanter för stiftsstyrelsen bör givetvis representanter för berörda församlingar respektive samfälligheter delta i samrådet. För tydlighetens skull bör stiftsstyrelsen i sin kallelse till möte ange att det är fråga om ett samråd, i detta fall enligt 37 kap. 6 § andra stycket kyrkoordningen, i synnerhet om det redan står klart att någon berörd församling eller samfällighet motsätter sig en indelningsändring. Detta även för att klargöra att det inte är fråga om underhandskontakter under utredningsarbetet. Det kan även övervägas att protokollföra mötena."

Domkapitlet har i sitt beslut redovisat hur stiftsstyrelsens beredning av ärendet har skett. I likhet med domkapitlet konstaterar Överklagandenämnden att stiftsstyrelsens beslut om sammanläggning av pastoraten på O har föregåtts av ett omfattande utredningsarbete. Kyrkoordningen reglerar inte hur utredningen ska gå till utan där anges endast att stiftsstyrelsen ska göra den utredning som behövs. Eventuella brister i utredningsarbetet kan som huvudregel därmed inte läggas till grund för ett upphävande av ett beslut om indelningsändring.

Kyrkoordningen reglerar inte heller hur utredningsarbetet ska förankras i berörda församlingar och/eller pastorat. Emellertid finns det som framgått ovan en formell samrådsskyldighet för stiftsstyrelsen: "Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och samfälligheter." I fråga om ändringar i pastoratsindelningen bör för den formella samrådsskyldigheten gälla samma förutsättningar som Överklagandenämnden har funnit bör vara vägledande vid samrådsförfarandet inför ändringar i församlingsindelningen. Det informationsmöte som stiftsstyrelsen inbjudit till den 4 april 2006 och de överläggningar med stiftsstyrelsens församlingsutskott som kyrkoråden i T samfällighet inbjudits till den 10 oktober 2006 kan – särskilt som de ligger i tiden före nämndens vägledande avgöranden – med viss tvekan ses som ett uppfyllande av samrådsskyldigheten. I förevarande fall har klagandena inte gjort gällande att stiftsstyrelsen inte har samrått med berörda församlingar och samfälligheter. Däremot har de anfört att utredningens slutliga förslag inte stämmer överens med det som var utredningens inriktning

under arbetets gång. Samtidigt redovisar de i klagoskriften att C pastorats representant under utredningen ville gå längre än till bildande av en flerpastoratssamfällighet, vilket visar att frågan om bildande av ett enda pastorat varit aktuell under utredningen. – Bestämmelsen om samråd är, som domkapitlet anført, inte utformad så att den kräver att varje ändring av de alternativ till indelning som diskuteras under utredningens gång måste föregås av nya samråd. Mot denna bakgrund och med beaktande av att en ändring i pastoratsindelningen kan ske mot en församlings eller samfällighets vilja om ändringen medför en ändamålsenlig indelning, finner Överklagandenämnden att det klandrade beslutet inte kan upphävas heller på denna grund.

Sammanfattningsvis finner Överklagandenämnden således att överklagandet ska avslås.

Överklagandenämndens beslut: Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Sökord: Beslutsprövning,

Ärendenummer: ÖN 2009/29

Beslut 18/09